

Marie van de Middelhaai d'r groot Vlèemes en Haorsteegs woordeboek, U

Marie van de Middelhaai zingt al 15 jaar in Vlijmens dialect en is bezig een dialectwoordenboek samen te stellen. Omdat zij is opgevoed door een Haarsteegse moeder en een Vlijmense vader richt zij zich op deze dialecten. Beide dialecten zijn niet uniek, maar hebben net als de andere Langstraatse dialecten dezelfde basis als het Midden-Brabants. Iedere week verschijnt een nieuwe letter met enkele dialectwoorden en iets uit de grammatica.

† = oud (bijna) vergeten woord, * = nieuw woord van jonge generatie, [] = fonetisch schrift, H = Haarsteeg, V = Vlijmen

úíl (den, 'nen) [œ:l]

1. uil. †t Is al in den úílevlucht. = †t Schemert al. Opmerking als iemand verwarde haren heeft: Ge hèt zéker mì 'nen úíl gevochten? = Je hebt zeker met een uil gevochten?

2. sufferd. Kekt úít, verrekten úíl! = (volkstaal) Kijk uit, sufferd!

†ùitdréénken [œtdre:ŋkə] - dronk úít [dronk œ:t] - ùitgedronken [œtdronkə] = opdrinken, syn: **opdréénken** [œpdre:ŋkə]. Ze hebben 3 liter wèèn ùitgedronken. = Ze hebben 3 liter wijn opgedronken.

ùitewéég [œtə βe:x] = lett. uit de weg.

1. opzij. Gàð-j-'es ùitewéég! = Ga eens opzij! Ga eens aan de kant!

2. bewegen. Ik kan nog góéd ùitewéég. = Ik kan nog goed bewegen, van alles ondernemen.

3. overweg. Ik kan mì alleman ùitewéég. = Ik kan met iedereen overweg.

4. financieel bewegen. Zij kan góéd ùitewéég! = Zij kan financieel doen wat ze wil.

ùitgepregeerd [œtɣəprəɣe:rt] = uitgerangeerd, uitgeschakeld. Hij braak z'ne pols, z'nen ellenboog, z'n bóvenbéèn en z'nen héúp, nou is ie wel ekkes ùitgepregeerd. = Hij brak zijn pols, elleboog, bovenbeen en heup, nou is hij wel even uitgeschakeld.

ùitkrúiperke [œtkrœ:pərkə] = verstoppertje

uur - uren - ùürke [ɣ:r- ɣ:rə- ɣrkə] = uur

In ons dialect wordt meervoud gebruikt bij 't aangeven van de tijd:

†t Is acht uren. = †t Is acht uur.

Grammatica: stomme e

Nederlandse woorden bevatten vaak een stomme e [ə]: de, 't, 'n, bezorgd, kameraad ... enz. Dialectschrijvers gebruiken soms de u om de stomme e mee aan te geven.

Vanwege 'n betere woordherkenning en woordklank vanuit het Nederlands (NLs) geef ik de voorkeur aan de e of apostrof ('). Beoordeelt u zelf de woordherkenning van onderstaande woorden die ik zo tegen ben gekomen in dialectlijsten t.a.v. het Standaard Nederlands (NLs). Welke dialectschrijfwijze leest voor u gemakkelijker: A (= de letter u als stomme e) of B (= de apostrof of de letter e als stomme e)?

A: du, ut, un, buzurcht, kammurraot, mussiën, pòrtufüülie, pluzier, tilluffoon

B: de, 't, 'n, bezörgd, kammeraod, mesién, portefulie, plezier, tillefóón

NLs: de, het, een, bezorgd, kameraad, machine, portefeuille, plezier, telefoon

Uiltje

Foto: Megje Mariken

